

přijata nová agenda k večeři Páně, patrně Lukášem sestavená, bylo výslovně pověřeno, že má nahradit agendu starší. Každý bratrský kněz měl již před r. 1500 psaný návod k církevním a pastýřským službám. Snad onu starou agendu k večeři Páně objevil F. Bednář v brněnském rukopise. Rukopisný návod ke kněžským službám se nezachoval. To vše mělo být nově upraveno. Po starších přípravných pracích předložil B. Lukáš Úzké radě r. 1518 vedle „Knížky modliteb kněžských“ obsáhlé, velmi významné „Zprávy při službách úřadu kněžského v Jednotě bratrské“ [stručně zvané „Zprávami kněžskými“]. Kniha má oddíly vysloveně agendární s doslovnými pokyny a texty pro rozmanité kněžské úkony. Tyto praktické návody a předpisy jsou však podloženy bohosloveckým zdůvodněním. Na kněze klade kniha vysoké požadavky, pokud jde o jeho vnitřní kvalifikaci, a vyzdvihuje očekávání, že kněz, k svému úřadu velmi dobře vzdělaný, bude s celou věrností konat dílo zvěstovatele, učitele, zpovědníka a pastýře duší. Aby měl pohotově pravidla určená jednotlivým stavům, jsou ve druhé části spisu otiskována v celé šíři ve znění a v seřazení namnoze shodném se sbírkou bratrských dekretů. „Zprávy kněžské“ lze tedy nazvat bohatou příručkou praktické theologie, a to první takovou příručkou v reformaci vůbec. Vzácná kniha, tištěná patrně jen v nevelkém nákladu [1527], protože nepatřila jiným čtenářům než právě kněžím, zajistila by svému autoru sama o sobě významné jméno v dějinách reformačních církví.

Obraz *bratrských řádů* starší doby, jak jsme jej podali ve IV. kapitole, lze pro dobu Lukášovu ze „Zpráv kněžských“ i odjinud poněkud doplnit či pozměnit. *Přijímání* do Jednoty bylo zjednodušeno sloučením prvního a druhého stupně, takže se po r. 1515 rozeznává již jen přijetí k slovu Božímu a k svátostem. Křest dospělých [přistupujících] je spojen s tímto druhým přijetím. U dospívajících dětí pokřtěných hned po narození je křest potvrzen přijetím do Jednoty po předchozí zkoušce; hned nato následuje přijetí k večeři Páně. Dalším aktem bylo pak u dětí i u dospělých biřmování. Při *večeři Páně* podával kněz chléb do úst klečících účastníků [zdůrazňováno bylo, že se klekáním

neděje božská pocta živlům, ale Kristu na nebi] a držel kalich u úst pijících. Pořad *večeře Páně* obsahoval několik modliteb a písní. Oltáře nebylo. Nádobí potřebné k svátostnému konání stálo na stole k tomu určeném.

Lukáš měl rád pěkné, byť ne přepychové bohoslužebné nádoby i roucha. Vrátil se také k *církevnímu roku*, k zachovávání církevních svátků a postů, k starocírkevním nedělním a svátečním perikopám [které ještě r. 1504 byly nezávazné] a zaváděl užívání určitých písní k určitým nedělím a službám. Starý B. Tůma Přeloučský neviděl rád tyto novoty, pro které někteří reptali na Lukáše, že směřuje zpět k Římu, ale nestavěl se proti vlivu ráznějšího druhu v úřadě. Před jinými Bratřími musil B. Lukáš své řady hájit, dovoláváje se toho, že své spisy a návody nevydával bez souhlasu Jednoty a varoval před roztržkami pro tyto věci.

Čilá literární činnost Lukášova byla podporována existencí bratrských *tiskáren*, jimž navzájem dodával hojnost zaměstnání. Již od r. 1503 tiskl Bratřím v Litomyšli Pavel z Meziříčí, podle místa, kde v bratrském městě pracoval, zvaný Olivetský. V Boleslavi vedl od r. 1518 tiskárnu lékař B. Mikuláš Klaudián, vyučený v Norimberku, dotčený zřejmě humanismem erasmovského rázu. Vydal i několik patristických spisů. Zemřel však asi již roku 1522. Jeho tiskárnu přenesl již prve do Bělé pod Bezdězem mladý bratrský rytíř Oldřich Velenský z Mnichova [u České Lípy] a vytiskl v ní několik spisů Lukášových a humanistických, mezi nimi Erasmovu „Kniehu o rytieři křesťanském“. Velenský, erasmovským humanismem dobře školený, vydal r. 1520 v Augsburgu knížku, v níž dovozoval, že apoštol Petr nebyl nikdy v Římě. Působivý spisek podal v humanistickém zdokonalení obsah českého traktátu B. Vavřince Krasonického, jenž opakoval důvody, známé v Čechách od 15. století z Marsillova *Defensora pacis*. Tiskárna v Bělé pracovala jen dva roky. Novou tiskárnu v Boleslavi zavedl opět B. Jiří Štyrsa, v Litomyšli pokračovali v tisku po Pavlovi členové jeho rodiny.